

Obsah

7

OBSAH

Předmluva	17
1. Nauka o měření času	21
1.1 Čas jako historická kategorie	21
1.2 Historická chronologie	24
2. Vývoj studia historické chronologie v Evropě latinského kulturního okruhu	29
2.1 Středověká komputistika	29
2.2 Vědecké základy studia chronologie	34
2.3 Chronologie jako pomocná věda historická	38
2.4 Vývoj studia chronologie v českých zemích	46
2.4.1 Středověká komputistika	46
2.4.2 Počátky vědeckého studia chronologie	49
2.4.3 Chronologie jako pomocná věda historická v českých zemích	52
3. Vývoj kalendáře v Evropě	70
3.1 Uspořádání času	70
3.1.1 Kalendář	71
3.2 Základní předpoklady měření času a sestavení kalendáře	71
3.2.1 Den	72
3.2.2 Měsíc	72
3.2.3 Rok	74
3.3 Základní typy kalendářů	77
3.3.1 Lunární kalendář	77
3.3.2 Lunisolární kalendář	79
3.3.3 Sluneční kalendář	80
3.4 Vznik a vývoj současného evropského kalendáře	82
3.4.1 Římský předjuliánský kalendář	83
3.4.2 Juliánský kalendář	85
3.4.3 Přeměna juliánského kalendáře v křesťanský juliánský kalendář	88
3.4.3.1. Církevní svátky	89
3.4.3.1.1 Svátky stálé	89
3.4.3.1.2 Svátky pohyblivé	90
3.4.3.1.3 Církevní liturgický rok	90
3.4.3.1.4 Nástin vývoje církevních svátků	96

3.4.3.2 Křesťanský kalendář pokračováním kalendáře juliánského	104
3.4.4 Kritika křesťanského juliánského kalendáře a pokusy o jeho opravu	105
3.4.5 Gregoriánská reforma kalendáře	112
3.4.6 Vyhlášení a provedení gregoriánské opravy kalendáře	118
3.4.7 Přijetí gregoriánské reformy a prosazení nového kalendáře ..	119
3.4.7.1 Převádění juliánských dat na data gregoriánská	130
3.4.8 Francouzský revoluční kalendář	131
3.4.9 Receptce gregoriánského kalendáře v ortodoxních zemích ..	136
3.4.9.1 Rusko	136
3.4.9.2 Srbsko, Rumunsko, Bulharsko, Albánie	139
3.4.9.3 Litva	140
3.4.9.4 Novojuliánský kalendář	140
3.4.10. Přijetí gregoriánského kalendáře mimo Evropu	141
3.4.11 Reformované kalendáře 20. století	142
3.4.11.1 Sovětský svaz	142
3.4.11.2 Itálie	143
3.4.11.3 Německo	144
3.4.12 Návrhy na změnu gregoriánského kalendáře	144
3.5 Grafické znázornění kalendáře	158
3.5.1. Grafické znázornění kalendáře v českých zemích	175
4. Velikonoce a pomůcky k určování data Velikonoc	222
4.1 Velikonoce	222
4.2 Určování data Velikonoc	226
4.2.1 Určování data Velikonoc v juliánském kalendáři a velikonoční tabulky	226
4.2.2 Určování data Velikonoc v gregoriánském kalendáři	231
4.3 Pomůcky k určování data Velikonoc	232
4.3.1 Pomůcky k zjištění dat velikonočních nedělí	233
4.3.1.1 Sluneční kruh	233
4.3.1.2 Nedělní písmena	234
4.3.1.3 Konkurenty	236
4.3.1.4 Sluneční reguláry	238
4.3.2 Pomůcky ke zjištění data velikonočního úplňku	238
4.3.2.1 Devatenáctiletý kruh	239
4.3.2.2 Zlaté číslo	240
4.3.2.3 Stáří Měsíce	241
4.3.2.4 Epakty	241
4.3.2.4.1 Epakty juliánského kalendáře	241
4.3.2.4.2 Epakty gregoriánské (Liliovy)	243
4.3.2.5 Měsíční reguláry	245
4.3.2.6 Písmena martyrologia	246

4.3.2.7 Měsíční písmena	247
4.3.2.8 Věčný kalendář	248
4.3.2.8.1 Věčný kalendář juliánský	248
4.3.2.8.2 Věčný kalendář gregoriánský	250
4.3.2.8.3 35 kalendářových tabulek	250
4.3.2.9 Rok velikonoční	250
4.3.2.9.1 Rok velikonoční v juliánském kalendáři	250
4.3.2.9.2 Rok velikonoční v gregoriánském kalendáři	251
4.3.2.10 Reguláry Velikonoc	252
4.3.2.11 Klíče roků	252
4.3.2.12 Mnemotechnické komputistické pomůcky	253
4.3.2.13 Matematická pravidla pro výpočet data Velikonoc	254
5. Části roku; dělení dne	266
5.1 Roční období a části roku	266
5.1.1 Přírodní roční období	266
5.1.2 Kvartály a suché dny	268
5.1.3 <i>Dies caniculares</i>	269
5.1.4 Měsíc	270
5.1.5 Týden	273
5.2 Den	278
5.2.1 Části dne a zařízení k jejich měření	279
5.2.1.1 Sluneční hodiny	281
5.2.1.1.1 Časová rovnice	281
5.2.1.1.2 Sluneční hodiny ve starém Římě	283
5.2.1.2 Hodiny jako časový údaj ve středověku	283
5.2.1.2.1 Kanonické hodinky	283
5.2.1.2.2 Jiné způsoby obecného označení denní doby	285
5.2.1.2.3 <i>Horae temporales</i>	286
5.2.1.2.4 Přístroje měřící čas ve středověku a v novověku	286
5.2.1.2.5 Stejně dlouhé hodiny	287
5.2.1.2.6 Zařízení k měření stejně dlouhých hodin	288
5.2.1.2.6.1 Vodní hodiny	288
5.2.1.2.6.2 Ohňové hodiny	289
5.2.1.2.6.3 Přesýpací hodiny	290
5.2.1.2.6.4 Astroláb	290
5.2.1.2.6.5 Mechanické hodiny	291
5.2.1.2.7 <i>Horae aequinoctiales</i> v pozdním středověku a v novověku	294
5.2.1.2.8 Světový a pásmový čas	296
5.2.1.2.9 Další definice času	299
5.2.1.2.10 Datová hranice	300
5.2.1.2.11 Letní a zimní čas	300
5.3 Části hodiny	302

6. Způsoby datování	315
6.1 Označování let	315
6.1.1 Označování jednotlivých let a omezených časových úseků ..	315
6.1.1.1 Primitivní způsoby označování let	315
6.1.1.2 Léta konzulská	316
6.1.1.3 Léta panování a církevního úřadu	316
6.1.2 Éry	318
6.1.2.1 Olympiády	319
6.1.2.2 Léta od založení Říma	320
6.1.2.3 Diokleciánova éra	321
6.1.2.4 Španělská éra	321
6.1.2.5 Letopočty od stvoření světa	322
6.1.2.5.1 Letopočet Sexta Julia Afrikana	322
6.1.2.5.2 Alexandrijská éra	323
6.1.2.5.3 Byzantská éra	323
6.1.2.5.4 Židovský letopočet	324
6.1.2.5.5 Převádění letopočtů od stvoření světa na náš letopočet	324
6.1.2.6 Jiné středověké letopočty	325
6.1.2.7 Křesťanský letopočet	325
6.1.2.7.1 <i>Anni evangelici</i>	328
6.1.2.7.2 Retrospektivní křesťanská éra	328
6.1.2.7.3 Začátky a konce století křesťanského letopočtu	331
6.1.2.8 Éra hidžry	331
6.1.2.9 Novověké éry	331
6.1.3 Začátky roků	332
6.1.3.1 Začátek roku 1. ledna	333
6.1.3.2 Začátek roku 1. března	334
6.1.3.3 Začátek roku 25. března	335
6.1.3.4 Začátek roku o Velikonocích	336
6.1.3.5 Začátek roku 1. září	337
6.1.3.6 Začátek roku 25. prosince	338
6.1.4 <i>Anni gratiae</i>	339
6.1.5 Indikce	339
6.1.5.1 Indikce řecká	340
6.1.5.2 Indikce Bedova	340
6.1.5.3 Indikce římská	341
6.1.5.4 Méně obvyklé indikce	341
6.1.5.4.1 Indikce sienská	341
6.1.5.4.2 Indikce kolínská	341
6.1.5.4.3 Indikce inkarnační	342
6.1.5.4.4 Indikce velikonoční	342
6.1.5.5 Indikce v Čechách	342

6.1.5.6	Datování pomocí indikce	342
6.1.6	Doplňkové údaje k označování let	343
6.2	Označování dní	343
6.2.1	Vyjádření denního data	343
6.2.1.1	Rímské datování	343
6.2.1.2	Průběžné počítání dnů v měsíci	346
6.2.1.3	Bononské datování	347
6.2.1.4	Datování podle křesťanského kalendáře	348
6.2.1.4.1	Datování pomocí týdenního dne a svátku	349
6.2.1.4.2	Intervalové datování	352
6.2.1.4.3	Datování pomocí cisiojānu	352
6.2.1.5	Označování dne pomocí zvěrokruhu	355
6.2.1.6	Současné užívání více způsobů datování	355
6.2.2	<i>Dies egyptiaci</i>	355
6.2.3	Meteorologická chronologie	356
7.	Mimoevropské kalendáře	381
7.1.	Izraelský státní kalendář	381
7.1.1	Vývoj židovského kalendáře	381
7.1.2	Označování let	385
7.2	Arabský kalendář lunární hidžry	386
7.3	Turecké kalendáře	387
7.4	Kalendáře dalších maloasijských zemí	388
7.4.1	Írán	388
7.4.2	Afgánistán	388
7.5	Koptský kalendář	389
7.6	Čínský kalendář	389
7.6.1	Čínský astronomický kalendář	389
7.6.2	Čínský šedesátiletý cyklický kalendář	390
7.6.3	Počítání let podle dynastií	393
7.6.4	Čínský sezónní kalendář	393
7.7.	Tibetský kalendář	394
7.7.1	Základní chronologické jednotky	394
7.7.2	Označování let v tibetském kalendáři	395
7.7.2.1	Počítání let od nebo do stanovené události	395
7.7.2.2	Počítání let podle dvanáctiletého „Jupiterova“ cyklu	395
7.7.2.3	Šedesátiletý cyklus	396
7.7.2.4	Novodobý tibetský letopočet	397
7.7.2.5	Počítání podle cyklu 252 let	397
7.7.2.6	„Královský“ letopočet	397
7.8.	Indické kalendáře	397
7.8.1	Chronologie védského období	398
7.8.2	Chronologie povédského období	398
7.8.3.	Chronologie textů Siddhānty	399

7.8.3.1 Sluneční kalendáře	400
7.8.3.2 Lunisolární kalendáře	400
7.8.3.3 Označování let	401
7.8.3.3.1 Jupiterovy cykly	401
7.8.3.3.2 Indické letopočty	401
7.8.4 Reforma indického kalendáře	402
7.9. Kalendáře středoamerických předkolumbovských civilizací	403
7.9.1 Kalendář Mayů	403
7.9.2 Aztécký kalendář	407
8. Seznam pramenů a literatury	415
8.1 Soupis použitých zkratk	415
8.2 Archivní prameny, rukopisy a staré tisky	416
8.3. Tiskem vydané prameny a odborná literatura	419
9. Chronologické tabulky; pokyny k převádění dat	469
9.1 Sluneční kruh	477
9.2 Nedělní písmena	478
9.3 Týdenní dny kteréhokoli data	479
9.4 Konkurenty juliánského kalendáře	480
9.5 Zlaté číslo	481
9.6 Epakty juliánského kalendáře	482
9.7 Gregoriánské epakty	483
9.8 Věčný kalendář juliánský	484
9.9 Věčný kalendář gregoriánský	486
9.10. Měsíční písmena: novoluní	488
9.11 Měsíční písmena: rozmístění	489
9.12 Stáří Měsíce v prvních dnech měsíců devatenáctiletého cyklu	490
9.13 Epakty juliánského a gregoriánského kalendáře, tzv. juliánské epakty, klíče roků, velikonoční reguláry, velikonoční úplňky juliánského kalendáře	491
9.14 Velikonoční neděle juliánského kalendáře	492
9.15 Velikonoční neděle gregoriánského kalendáře	493
9.16 Přehled pohyblivých svátků	494
9.17 Přijetí gregoriánského kalendáře ve vybraných zemích a územích	496
9.18 Poměr nestejných hodin k současným hodinám SEČ	498
9.18.1 Denní hodiny	498
9.18.2 Noční hodiny	499
9.19 Stejně dlouhé hodiny italské („české“) – průměrný začátek první hodiny	499
9.20 Změny časů	500
9.21 Indikce	501
9.22 Římský kalendář	502

9.23 Bononské datování	503
9.24 Datování podle zvěrokruhu	504
9.24.1 Datování podle zvěrokruhu na základě středověkých a raně novověkých kalendářů	504
9.24.2 Datování podle zvěrokruhu na základě moderních astronomických výpočtů	504
9.25 35 kalendářů	505
9.26 Čísla kalendářů	576
9.26.1 Čísla kalendářů pro roky 700–999	576
9.26.2 Čísla kalendářů a data Velikonoc pro roky 1000–1583	577
9.26.3 Čísla kalendářů a data Velikonoc podle juliánského i gregoriánského kalendáře pro roky 1583–1699	593
9.26.4 Čísla kalendářů gregoriánského kalendáře pro roky 1700–2203	596
9.27 Cisiojány	604
9.27.1 Latinský cisioján	605
9.27.1.1 Abecední soupis slabik latinského cisiojánu	606
9.27.2 České cisiojány	612
9.27.2.1 Oktáva rodstva	612
9.27.2.2 Ochtáb dal prvý křest	612
9.27.2.3 Nové léto	613
9.28 Francouzský revoluční kalendář	614
9.28.1 Přehled let	614
9.28.2 Dny v měsíci	615
9.29 Juliánské datování	616
10. Soupisy světských a církevních představitelů ve střední Evropě ..	617
10.1 Panovníci a představitelé státu a katolické církve v České republice a v jejích historických zemích	620
10.1.1 Panovníci a přestavitelé státu	620
10.1.1.1 Panovníci Staré Moravy	620
10.1.1.2 Knížata a králové čeští	621
10.1.1.3 Prezidenti Československé republiky	628
10.1.1.4 Státní prezident Protektorátu Čechy a Morava	629
10.1.1.5 Prezident Slovenského státu	629
10.1.1.6 Prezident České republiky	630
10.1.1.7 České kněžny a královny	630
10.1.1.8 Údělná knížata a markrabí moravští	636
10.1.2. Vlády a jejich představitelé 1848–2000 (<i>sestavil Miloslav Martínek</i>)	639
10.1.2.1 Kabinety rakouského císařství 1848–1918	639
10.1.2.2 Společná ministerstva rakousko-uherské monarchie	643
10.1.2.3 Vlády pro království a země na říšské radě zastoupené ..	644
10.1.2.4 Vlády Československé republiky 1918–1938	654

10.1.2.5	Vlády tzv. druhé republiky 1938–1939	663
10.1.2.6	Slovenské autonomní vlády 1938–1939	664
10.1.2.7	Autonomní vlády Podkarpaty Rusi 1938–1939	665
10.1.2.8	Vlády Protektorátu Čechy a Morava	666
10.1.2.9	Vlády Slovenského státu 1939–1945	667
10.1.2.10	Československé vlády v emigraci 1939–1945	668
10.1.2.11	Vlády Československé republiky 1945–1960	669
10.1.2.12	Vlády Československé socialistické republiky 1960–1968	676
10.1.2.13	Pověřenci SRN (1944–1968)	679
10.1.2.14	Vlády Československé socialistické republiky (po přijetí zákona o federálním uspořádání ČSSR) a České a Slovenské federativní republiky (1968–1991)	687
10.1.2.15	Vlády České socialistické republiky a České republiky ..	697
10.1.2.16	Vlády Slovenské socialistické republiky a Slovenské republiky	704
10.1.2.17	Vlády České republiky (1993–2000)	710
10.1.3	Představitelé katolické a kališnické církve v českých zemích	713
10.1.3.1	Arcibiskupové a biskupové Staré Moravy	713
10.1.3.2	Biskupové, arcibiskupové a administrátoři pražské diecéze (<i>sestavili Marie Bláhová a Pavel R. Pokorný</i>) ...	714
10.1.3.2.1	Praha	714
10.1.3.2.2	Litomyšl	726
10.1.3.2.3	Litoměřice	728
10.1.3.2.4	Hradec Králové	730
10.1.3.2.5	České Budějovice	732
10.1.3.2.6	Plzeň	733
10.1.3.3	Biskupové a arcibiskupové olomoucké arcidiecéze (<i>sestavili Marie Bláhová a Pavel R. Pokorný</i>)	733
10.1.3.3.1	Olomouc	733
10.1.3.3.2	Brno	740
10.1.3.3.3	Ostrava – Opava	741
10.2	Panovníci a představitelé států a katolické církve s působností ve středoevropských zemích	742
10.2.1	Soupisy panovníků a představitelů států	742
10.2.1.1	Franská říše	742
10.2.1.2	Italské království	746
10.2.1.3	Říšskoněmecká říše	747
10.2.1.4	Německo	753
10.2.1.4.1	Německá říše	753
10.2.1.4.2	Spolková republika Německo	753
10.2.1.4.3	Německá demokratická republika	754

10.2.1.5 Polsko	755
10.2.1.5.1. Knížata a králové polští	755
10.2.1.5.2 Hlavy státu Polské republiky a Polské lidové republiky	759
10.2.1.6 Rakousko	760
10.2.1.6.1 Markrabí, vévodové, arcivévodové a císaři rakouští ..	760
10.2.1.6.2 Spolkoví prezidenti	764
10.2.1.7 Slovenská republika	765
10.2.1.8 Uhry; Maďarsko	765
10.2.1.8.1 Uherští králové	765
10.2.1.8.2 Maďarsko	768
10.2.2 Představitelé katolické církve	769
10.2.2.1 Papežové	769
10.2.2.2 Arcibiskupové a biskupové	783
10.2.2.2.1 Mohuč	783
10.2.2.2.2 Salcburk	786
10.2.2.2.3 Řezno	789
10.2.2.2.4 Pasov	793
10.2.2.2.5 Vídeň	798
10.2.2.2.6 Linec	801
10.2.2.2.7 Svatý Hippolyt	802
10.2.2.2.8 Míšeň	804
10.2.2.2.9 Naumburg	806
10.2.2.2.10 Hnězdno	808
10.2.2.2.11 Vratislav	813
10.2.2.2.12 Krakov	818
10.2.2.2.13 Ostřihom	822
10.2.2.2.14 Jager	826
10.2.2.2.15 Nitra	831
10.2.2.2.16 Banská Bystrica	835
10.2.2.2.17 Rožňava	835
10.2.2.2.18 Spiš	836
10.2.2.2.19 Košice	837
10.2.2.2.20 Trnava	838
11. Soupis svátků a odborných chronologických termínů	839